

د اخلاقو ضعف د ایمان ضعف دي

جناب نبی کریم ص په بېلابېلو ځایونو کې په واضح توګه فرمایلي دي چې قوي ایمان د ښو او نیکو اخلاقو سبب کېږي او اخلاقي کمزوري د ایمان کمزوري ګڼل کېږي. د بې حیا او بې عزته انسان په هکله چې د ګناه په کولو سره د هیڅ شرم احساس نه کوي فرمایي:

۱- الحیا والایمان قرناء جميعا فاذا رفع احدهما رفع الآخر (المستدرک للحاکم عن انس رض)

ژباړه: حیا او ایمان یو ډبل سره تړلي او نژدې رابطه لري که یو یې د منځه ولاړ سي او د انسان څخه ليري سي دوهم یې پخپله د منځه ځي.

او هغه څوک چې ګاونډیانو ته تکلیف رسوي او بده رویه ورسره کوي پدې هکله:

۲- عن ابی شریح أن انبی صلی الله علیه وسلم قال والله لا یؤمن والله لا یؤمن والله لا یؤمن قیل و من یا رسول الله قال الذی لا یأمن جاره بواقعه « (صحیح البخاری)

ژباړه: د ابو شریح څخه روایت دي چې رسول الله ص وفرمایي: قسم په الله ع ایمان یې ندي راوړي، قسم په الله ع ایمان یې ندي راوړي، قسم په الله ع ایمان یې ندي راوړي! پوښتنه ورڅخه وسول چې چا یا رسول الله ص؟ وي فرمایي: هغه څوک چې ګاونډي(همسایه) یې د شر او بدې څخه په امان نه وي.

د بد و او بې ځایه خبرو په هکله:

۳- « من کان یؤمن بالله والیوم الآخره فلیقل خیراً أو لیصمت » (صحیح البخاری عن ابی هریره رض)

ژباړه: څوک چې په الله ج او د آخرت په ورځ ایمان لري نو باید چې ښې خبرې وکړي او یا هم چپ و اوسي.

یو شمېر داسې خلګ هم سته چې فرضي عبادات ډېر په بې غوري سره ادا کوي، نور ډېر عبادتونه کوي او د هیڅ ډول ځان ښودنې څخه په دې هکله مخ نه اړوي خو په عین وخت کې داسې ویناوي او اعمال ورڅخه صادريږي چې د اخلاقو او اسلامي کرامت او حقيقي ایمان سره ډېر وا ټین لري دا کسان باید پدې پوه سي چې داسې ظاهري او بې روحه عبادتونه په اسلام کې هیڅ ارزښت نلري او رسول الله ص خپل امت ته خبرداری ورکوي چې دداسې انسانانو د شر څخه خپل ځان وساتي.

۴- « عن ابی هریره قال قال رسول الله إن فلانة یذکر من کثرة صلاتها صیامها و صدقتها غیر أنها تؤدی جیرانها لسانها قال هی فی النار قال یا رسول الله فان فلانة یذکر من قلة صیامها و صدقتها و انما تبتدئ بالنوازل بن الاقط و لا تؤدی جیرانها بلسانها قال هی فی الجنة » (مسند ابی داود)

ژباړه: د ابو هریره رض څخه روایت دي چې یو سړی وویل: یا رسول الله ص وایي چې فلانکې ښځه ډېر لمونځونه کوي او روژې نیسي او ډېر خیراتونه کوي خو ګاونډیانو ته په ژبه سره تکلیف رسوي وي فرمایي چې دا په دوږخ کې ده، هغه سړی وویل: وایي چې هغه بله فلانې ښځه لږ لمونځونه کوي او لږ روژې نیسي او د پښیر توتی خیراتوي او خپل ګاونډیانو(همسایه) ګانو ته تکلیف نه رسوي وي فرمایي چې دا په جنت کې ده.

یوه ورځ رسول الله ص د خپلو اصحابو څخه پوښتنه وکړل چې:

۵- « أتدرون من المفلس؟ قالو المفلس فینا من لا درهم له و لا متاع . فقال المفلس من امتی من یاتی بصلاة و زکاة و صیاما و یاتی و قد شتم هذا و قذف هذا و آکل مال هذا و سفک دم هذا و ضرب هذا ، فیعطی هذا من حسناته و هذا من حسناته ، فان نیبت حسناته قبل أیقضى ما علیه أخذ من خطایهم فطرحت علیه ثم طرح فی النار » (صحیح المسلم عن ابی هریره رض)

ژباړه : رسول الله ص پوښتنه وکړل آیا پوهېږي چې مفلس څوک دي ؟ ورته وويل سول چې زموږ په منځ کې مفلس هغه څوک دي چې پيسې او مال ونلري . ده مبارک وفرمايل : زما د امت مفلس هغه څوک دي چې کله په آخرت کې راسی او د ځان سره يې لمونځ ، زکات او روژه راوړي وی خو په عين وخت کې يې يو چاته بنکنځل (بد ويلی وی) کړی وی ، او په بل پسي يې تهمت ويلی وی او د بل يوه مال يې خوړلی وی ، او د بل چا وينه يې توې کړې وی ، او بل يو يې وهلی وي نو دده د نيکيو څخه اخيستل کيږي او هغه و هغه ته ورکول کيږي او که نېکي يې مخکې د پوره کېدلو د هغه څه څخه چې پرده دی (د بل حق) پای ته ورسيدی نو د هغو خلکو(پورورو) د گناوو څخه اخيستل کيږي او پر ده اچول کيږي وروسته نموری سړی دو ږغ ته اچول کيږي.

تاسی هغه تقوی داره او دينداره پر دې قياس کړی چې ځینی عبادتونه سرته رسوی خو بيا هم بد خوښه ، تريو ، دښمنی کوونکی او شرير سړی پاته کيږي دا سړی څنگه تقوی داره بلل کېدای سی ؟؟

او د بنو او بدو اخلاقو په اړه يې فرمایلی دی :

۶- « **الْخَلْقُ الْحَسَنُ يُذِيبُ الْخَطَايَا كَمَا يُذِيبُ الْمَاءُ الْجَلِيدَ ، الْخَلْقُ السُّوِّ يَفْسِدُ الْعَمَلَ كَمَا يَفْسِدُ الْخَلُّ الْعَسْلَ** » (سنن بيهقی و طبرانی عن ابن عباس رض) .

ژباړه : نېک اخلاق گناوی داسی ویلی کوی لکه اوبه چې ژلی ویلی کوی ، او بد خوی عمل داسی فاسد او خرابو لکه سرکه چې عسل (شات) خرابوی.

د پورتنی عزتمند ارشاد څخه ښکاری چې د انسان په نفس کې رذایل په ځای نیولو سره وده کوی د خیر او اصلاح ځای نیسی او ټول ارزښتونه خپل تر پوښښ لاندی راوولی نو په دې وخت کې لکه انسان چې جامی د خپل بدن څخه لیری کړی او لڅ پاته سی پدې توگه د دین څخه خارجيږی او د دین هیڅ اثر يې په بدن کې نه پاته کيږی نو په دې صورت کې دداسی شخص له خوا څخه د ایمان دعوه بېله ښکاره درواغو څخه بل څه نده.

د ایمان او اخلاقو د رابطې په اړوند رسول الله ص فرمایي:

۷- « **ثَلَاثٌ مَنْ كُنَّ فِيهِ فَهُوَ مُنَافِقٌ وَإِنْ صَامَ وَصَلَّى وَحَجَّ وَاعْتَمَرَ وَقَالَ إِنِّي مُسْلِمٌ إِذَا حَدَّثَ كَذَبًا وَإِذَا وَعَدَ أَخْلَفَ وَ إِذَا أَوْثَمَنَ خَانَ** » (صحيح مسلم)

ژباړه : درې خوښونه دی چې که په یو چاکی موجود وی هغه شخص منافق دي که څه هم روژه ونیسی او لمونځ وکړی او حج او عمره ادا کړی او ووايي چې زه مسلمان یم ، یو داچې د خبرو کولو په وخت کې درواغ وایی او کله چې وعده وکړی وعده خلافی کوی او کله چې امانت ورته وسپارل سی خیانت پکښی کوی.

همداغه رنگه فرمایي:

۸- « **عَنْ عَبْدِ اللَّهِ بْنِ عَمْرٍو رَضِيَ عَنْ النَّبِيِّ صَلَّى قَالَ : أَرْبَعٌ مَنْ كَانَ فِيهِ كَانَ مُنَافِقًا خَالصًا وَمَنْ كَانَ فِيهِ خِصْلَةٌ مِنْهُنَّ كَانَتْ فِيهِ خِصْلَةٌ مِنَ النَّفَاقِ حَتَّى يَدْعُهَا ، إِذَا أَوْثَمَنَ خَانَ وَإِذَا حَدَّثَ كَذَبًا وَإِذَا عَاهَدَ غَدَرَ وَإِذَا خَاصَمَ فَجَرَ** » (صحيح البخاری)

ژباړه : د عبد الله بن عمرو رض څخه روایت دي چې نبی کریم ص وفرمایل : څلور خوښونه دی که په یو چا کې جمع سول هغه سړی خالص منافق دي او که یو خوی (خصلت) يې پکښی وی دا د نفاق (منافق) خاصیت دي تر څو چې پرې ایښی نه وی : کله چې امانت ورته وسپارل سی خیانت پکښی کوی او کله چې خبری کوی درواغ وایی او کله چې وعده وکړی په هغه کې غدر(خیانت) کوی ، او کله چې د چا سره جنگ کوی بنکنځل کوی.

نیک اخلاق او درجو لوړوالی او فضیلت

د الهی لارښوونو او نبوی ارشاداتو څخه دا په ښکاره توګه څرګندېږي چې اسلام غواړي انسان په اخلاقي فضایلو او آدابو مزین وي او نورو ته یې هم وښيي. هماغه رنگه اخلاق د نفلی او نا اړین موضوعاتو څخه نه شمېرل کېږي بلکه نیک او حمیده اخلاق د اړینو او لازمو اصولو له جملې څخه دي چې د ژوند ارزښت لري او د الله ج خوښ دي او د نیکو اخلاقو خاوندانو ته یې لوړه درجه او ستر اعتبار ورکړی دي.

د نیکو اخلاقو پر لور

۱- « عَنْ اسَمَةَ بْنِ شَرِيكٍ رَضِيَ قَالَ : كُنَّا جُلُوسًا عِنْدَ النَّبِيِّ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ مَا يَتَكَلَّمُ ، إِذْ جَاءَهُ أَنَسُ بْنُ فَهَالٍ فَقَالَ : مَنْ أَحَبَّ عِبَادَ اللَّهِ إِلَى اللَّهِ ؟ قَالَ : أَحْسَنُهُمْ اخْلَاقًا » (المعجم للطبرانی)

ژباړه : د اسامه بن شریک رضی څخه روایت دي چې وی ویل : مور به د رسول الله ص په حضور کې داسې ناست وو لکه زموږ پر سرونو چې مرغه ناست وی او زموږ څخه یوه هم خبری نه کولې ، نابیره یو شمېر خلک راغلل او پوښتنه یې وکړل چې د الله ج په وړاندې نزدې او ډېر خوښ بنده څوک دي ؟ وی فرمایل په اخلاقو کې تر ټولو ښه یې .

په یوه بل روایت کې :

۲- ما خَيْرُ مَا أُعْطِيَ الْإِنْسَانُ ؟ قَالَ : خُلُقٌ حُسْنٌ » (صحيح ابن ماجه)

ژباړه: پوښتنه ورڅخه وسول تر ټولو غوره شی چې انسان ته ورکول سوی دی څی دی ؟ وی فرمایل : نېک خوی (اخلاق) .

د بد ویلو په اړه

۳- « ان الفحشَ والتفحشَ ليسا من الاسلام في شيءٍ و ان احسن الناس اسلاماً احسنهم خلقاً » (سنن ترمذی)

ژباړه : په بد ویلو عادت او بد ویوونکي په اسلام کې هیڅ حصه نلري او د اسلام له نظره تر ټولو ښه انسان هغه څوک دي چې په اخلاقو کې بهتر او غوره وی .

او په یوه بل روایت کې :

۴- « سئل رسول الله ص : أي المومنين اكمل ايماناً قال : احسنهم اخلاقاً » (المعجم للطبرانی ، عن عمير بن قناده) .

ژباړه : د جناب نبی کریم ص څخه پوښتنه وسول چې د مومنانو د بلی څخه کوم یو یې د کامل ایمان لرونکي دي ؟ وی فرمایل هغه څوک چې غوره او بهترین اخلاق لري.

۵- « عن عبد الله بن عمرو رضي قال : سمعتُ رسول الله ص يقول : ألا اخبركم بأحسنكم إلى و اقر بكم مني مجلساً يوم القيامة؟ اعادها مرتين او ثلاثاً — قالوا بلى يا رسول الله . قال : احسنكم اخلاقاً » (مسند احمد)

ژباړه : د عبدالله بن عمرو رضی څخه روایت دي چې وی ویل: د رسول الله ص څخه می واورېدل چې ویی فرمایل آیا تر ټولو ماته دگران او محبوب شخص او د قیامت په ورځ تاسی ته تر ټولو د نزدې مجلس کونکي څخه خبر در نکړم؟ دوه یا درې واره یې دا پوښتنه تکرار کړل ، ورته وویل سول چې یا رسول الله بلی ، وی فرمایل : په تاسو کې تر ټولو د غوره او بهترین اخلاقو درلودونکي.

د اسلامي اخلاقو لړی

ترتیب او ژباړه: ا.م.ف

او همداغه رنگه فرمايي :

۶- « ما من شيءٍ اثقل في الميزان العبد المؤمن يوم القيامة من خلقٍ حسنٍ ، ان الله يكره الفاحش البذي و ان صاحب حسن الخلق ليبلغ درجة صاحب الصوم والصلاة » (مسند احمد عن ابى دردا رض)

ژباړه : رسول الله ص وفرمايل : د قيامت په ورځ د مومن بنده د اعمالو په ترازو کې تر اخلاقو دروند شى نسته ، او الله ج بد ژبى ، بد ويونكى نه خوبسوى او بيله شكه د نيكو اخلاقو خاوند د خپلو نيكو اخلاقو په وسيله د لمونځ كوونكى او روژه نيونكى شخص مرتبى ته رسيرى.

۷- « عن انس رض قال : قال رسول الله ص : ان العبد ليلبغ بحسن خلقه عظيم درجات الآخرة و أشرف المنازل و أنه لضعيف العباد و أنه ليلبغ بسوء خلقه اسفل درجة في جهنم » (المعجم للطبراني)

ژباړه: د انس رض څخه روايت دى چې رسول الله ص وفرمايل : يقيناً مومن بنده د خپلو نيكو اخلاقو په وسيله د آخرت لورو رجو او بهترينو منازلو ته رسيرى او بيله شكه مومن بنده د خپلو بدو اخلاقو په وسيله د جهنم تر ټولو كبنسته درجى ته رسيرى.

۸- « عن عائشة رض قالت : سمعت رسول الله ص يقول : ان المومن ليدير بحسن خلقه درجة الصاعم القاعم »

ژباړه : د عايشى رض څخه روايت دى چې وي ويل د رسول الله ص څخه مى واورېدل چې ويل يي : بېشكه مومن د خپلو نيكو اخلاقو په واسطه د روژه نيونكى او لمونځ كوونكى شخص درجى ته رسيرى.

او په بل روايت كى :

۹- « ان المومن ليدير بحسن خلقه درجات القاعم اليل و صاعم النهار » (سنن ابى داود)

ژباړه : د عايشى رض څخه روايت دى چې وي ويل: د رسول الله ص څخه مى واورېدل چې وي وفرمايل: بېشكه چې مومن د خپلو نيكو اخلاقو په واسطه د شپې لمونځ كوونكى او د ورځې روژه نيونكى درجه لاسته راوړى.

۱۰- « قال ابودر ان رسول الله ص قال قد افلح من اخلص قلبه للإيمان و جعل قلبه سليماً و لسانه صادقاً و نفسه مطمئنة و خليقته مستقيمة » (مسند احمد)

ژباړه : ابودر رض فرمايي چې رسول الله ص وفرمايل : بېشكه هغه څوك بريالى او كاميابه سو چې زړه يي ايمان ته خالص كړى وي او زړه د امراضو(باطنى امراضو) څخه وساتى ، خپله ژبه يي ريشتيا ويونكي وگرځول او خپل نفس يي مطمئن كړ او خپل اخلاق يي سم كړل.

۱۱- « عن عبدالله بن عمرو رض ان رسول الله ص لم يكن فاحشاً و لا متفحشاً و كان يقول : خياركم أحاسنكم اخلاقاً » (صحيح البخارى)

ژباړه: د عبدالله بن عمرو رض څخه روايت دى چې وي ويل : رسول الله ص نه د عادت له مخى بد ژبى وو او نه يي هم (د قهر او غضب په وخت كى) نفس بد ويلو ته مجبوره كاوه او هميشه به يي وفرمايل: په تاسى كى غوره هغه كسان دى چې غوره اخلاق ولرى.

۱۲- «عن انس رض خُدِمْتُ رسول الله ص عشر سنين ، والله ما قال لي أف قط و لا قال لشيءٍ لم فعلت كذا و هلا فعلت كذا؟» (صحيح البخارى)

ژباړه: د انس رض څخه روايت دې چې وي فرمايل: د لسو کلونو لپاره مي د رسول الله ص خدمت وکړ، قسم په الله ج هيڅکله يې اف او بده خبره نده راته کړې او هيڅکله يې ندي راته ويلې چې ولي دې داسې وکړل اويا ولي دې هغسې ونکړل؟

همداغه رنگه انس رض روايت کوي چې : يوې سپين سړي مينځي يې لاس نيولي وو او هر ځای چې يې غوښتل دوی يې د ځان سره بيول او کله چې د سړي سره به مخ کېدې د هغه سره يې ستړي مسي (لاس يې ورکاوه يا يې مصاحفه ورسره کول) کول او تر هغه وخته يې خپل لاس نه ورڅخه ايسته کوي تر څو چې به هغه شخص خپل لاس نه وو ورڅخه ايسته کړي او تر هغه وخته يې مخ نه ورڅخه اړوي تر څو چې به هغه بل سړي مخ نه وای ورڅخه اړولي، او هيڅکله يې په ناستو کسانو(ملگرو) کې خپل پښې نه غزولي (يعنې د خپل د مجلس د خلکو او ملگرو احترام يې کاوه او په وړاندې يې تکبر نه کاوه).

۱۳- « عن عائشة رضي الله عنها : قالت : ما خيّر رسول الله ص بين الأمرين إلا اختار أيسرهما ما لم يكن أثماً فإن كان أثماً كان أبعد الناس عنه ، و ما انتقم رسول الله ص لنفسه في شيء قط ، إلا أن تنتهك حرمة الله فينقم ، و ما ضرب رسول الله شيئا قط بيده إلا امرأة و لا خادماً إلا أن يجاهد في سبيل الله تعالى » (صحيح المسلم)

ژباړه: د عائشې رض څخه روايت دې چې ويې فرمايل : رسول الله ص هيڅکله د دوو کارو سره ندي مخ سوی مگر داچې آسانه يې پکښې انتخاب او غوره کړي دی خو په هغه صورت کې چې په هغه کار کې به گناه نه وه که به گناه پکښې وای د ټولو خلکو په نسبت يې د هغه څخه ليری والی غوره کاوه. او رسول الله ص هيڅ کله د خپل ځان په خاطر د چا څخه انتقام ندي اخيستی، مگر په هغه صورت کې يې مجرمانو ته سزا ورکول او انتقام يې اخيستی چې د الله ج محرمات به پاته کېدل ، او رسول الله ص هيڅ څوک په خپل لاس ندي وهلی نه بنځه او نه هم خادم مگر داچې د الله ج په لاره کې به يې جهاد کاوه.

۱۴- «عن عائشة رض قالت : قال رسول الله ص إن الله رفيق يحب الرفق و يعطي على الرفق ما لا يعطي على الغنم ، و ما لا يعطي على سواه»

و في رواية

أَنَّ الرَّفْقَ لَا يَكُونُ فِي شَيْءٍ إِلَّا زَانَهُ و لَا يَنْزَعُ مِنْ شَيْءٍ إِلَّا شَانَهُ

ژباړه: د عائشې رض څخه روايت دې چې رسول الله ص وفرمايل : الله ج مهربانه دی او په کارو کې نرمی خوښوی ، او هغه څه چې په نرمی ورکوي په سختی او نورو عاداتو کې يې نه ورکوي. او په يوه بل روايت کې فرمايي:

نرمی په هيڅ کار کې نه وي مگر داچې هغه بنايسته کوي او د هيڅ شې څخه نه ايستل کيږي مگر داچې هغه شې خرابوي (په هر کار کې چې نرمی وي هغه بنايسته کوي او په هر کار کې چې نرمی نه وي هغه خراب او بي خونده کوي)

۱۵- « عن جرير رض أن رسول الله ص قال : إن الله ليعطي على الرفق ما لا يعطي على الخرق . و إذا أحب الله عبداً أعطاه الرفق و ما من اهل بيت يحرمون الرفق إلا يحرمون الخير كله » (المعجم للطبراني)

ژباړه: د جرير رض څخه روايت دې : رسول الله ص وفرمايل : الله ج هغه څه چې په نرمی کې ورکوي په سختی او حماقت کې يې نه ورکوي ، او که الله ج د يو بنده سره محبت کوي او خوښ يې وي نو نرمی ورته ورکوي ، او هره کورنۍ چې د نرمی څخه محرومه وي د ټولو خيرونو څخه محرومه وي.

د اسلامي اخلاقو لړۍ

ترتیب او ژباړه: ا.م.ف

Thank you for reading

Find more e-books and articles on Ketabton - your multilingual digital library.

www.ketabton.com

Ketabton - Pashto, Farsi, Arabic & English